

Catedrala Națională

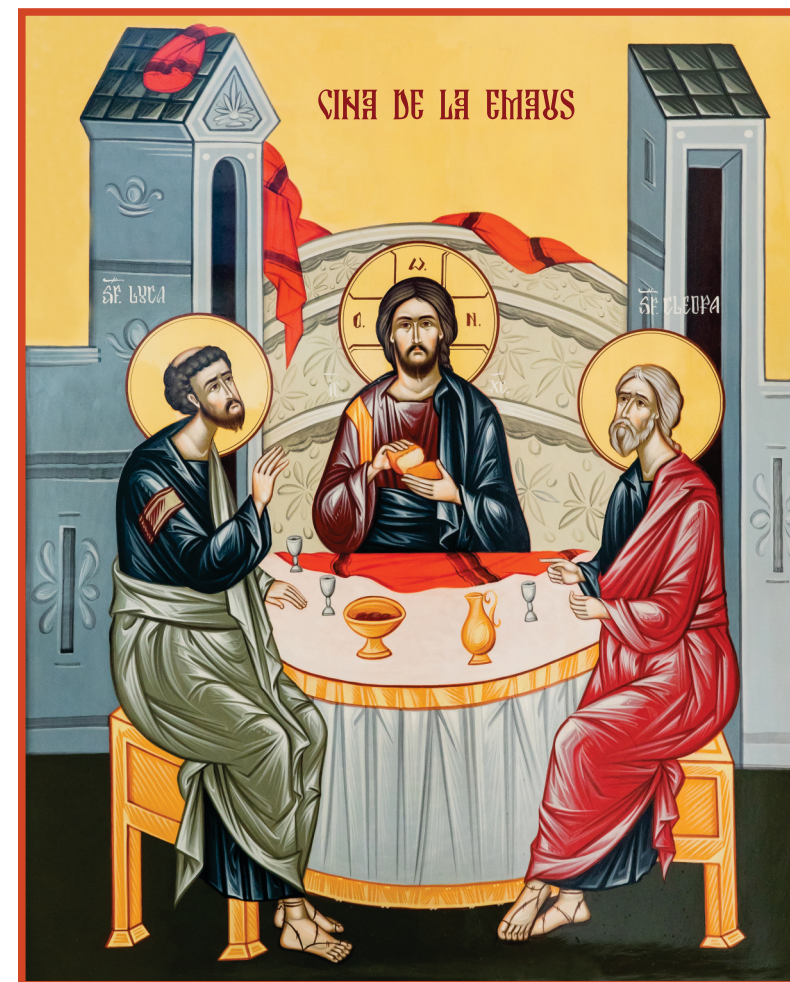
Cont BCR (ROL):
RO53 RNCB 0075 0048 9503 0109
Sucursala sector 4, București

Cont BCR (EURO):
RO96 RNCB 0075 0048 9503 0111
Sucursala sector 4, București

Cont BCR (USD):
RO26 RNCB 0075 0048 9503 0110
Sucursala sector 4, București

† DANIEL
 PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

HRISTOS CEL ÎNVIAT SE DĂRUIEȘTE ÎN SFÂNTA EUGHARISTIE

PĂSTORALĂ DE SFINTELE PĂȘTI
2019

† DANIEL

PRIN HARUL LUI DUMNEZEU ARHIEPISCOPUL BUCUREȘTILOR,
MITROPOLITUL MUNTENIEI ȘI DOBROGEI,
LOCȚIITORUL TRONULUI CEZAREEI CAPADOCIEI

ȘI

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

PREACUVIOSULUI CIN MONAHAL, PREACUCERNICULUI CLER
ȘI PREAIUBIȚILOR CREDINCIOȘI DIN ARHIEPISCOPIA BUCUREȘTILOR

HAR, BUCURIE ȘI PACE DE LA DOMNUL NOSTRU IISUS HRISTOS,
IAR DE LA NOI PĂRINTEȘTI BINECUVÂNTĂRI

„Cine mănâncă trupul Meu și bea
sângele Meu are viață veșnică,
și Eu îl voi învia în ziua cea de apoi.”
(Ioan 6, 54)

Hristos a înviat!

Preacuvioși și Preacucernici Părinți,

Iubiți credincioși și credincioase,

Sărbătoarea Învierii Domnului Iisus Hristos este numită și *Paște* sau *Paști*¹. Din textele liturgice ortodoxe care vorbesc despre „*Paștile cele sfințite*”, „*Paștile cele noi*”, sau „*Paștile cele frumoase*”², se înțelege că *Paște* este un substantiv de gen neutru: *un Paște* la singular, *două Paști* la plural. Deci, articulat spunem: „*Paștele creștin*” la singular și „*Paștile creștine*” la plural.

Înțelesul etimologic al cuvântului *Paște*, de origine ebraică, este acela de *trecere*. Sărbătoarea creștină a Paștelui are o anumită legătură cu Paștele Vechiului Testament, dar, în același timp, **ea este o sărbătoare cu un conținut**

¹ În unele zone ale României se folosește la singular cuvântul *Paști* în loc de *Paște*.

² Canonul Învierii, *Stihirile Paștilor*, în „*Slujba Învierii*”, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2010, pp. 54-55.

nou și o semnificație nouă (cf. *Matei* 26, 17-30; *Marcu* 14, 12-26; *Luca* 22, 7-30; *Ioan* 13, 1-3).

În Paștele iudaic (cf. *Ieșirea* 12, 1-51 și 13, 1-16), era celebrată eliberarea poporului evreu din robia Egiptului, trecerea prin pustie (cf. *Ieșirea* cap. 16-18) și Legământul de la Sinai (cf. *Ieșirea* 20, 1-18).

În Paștele serbat de Iisus cu ucenicii Săi, numit și *Cina cea de pe urmă* sau *Cina cea de Taină* (*Mistică*), El instituie Sfânta Euharistie, săvârșind astfel **o Taină nouă, un Paște nou, un Legământ sau un Testament nou**. Mai precis, la sfârșitul Cinei, Domnul Iisus Hristos ia pâinea, o binecuvântează, o frânge și o dă ucenicilor, zicând: „*Luați, mâncați, acesta este trupul Meu! Și luând paharul și mulțumind, le-a dat, zicând: Beți dintru acesta toți, acesta este Sângele Meu, al Legii celei noi, care pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor*” (*Matei* 26, 26-28). Deci, Taina Paștelui nou este Însuși Hristos-Domnul, Care va trece prin jertfa Crucii și a morții pentru a dărui lumii, prin Înviere, viață veșnică.

Jertfa mielului de Paște și toate celelalte jertfe din Vechiul Testament au preînchipuit sau prefigurat Taina jertfei lui Iisus Hristos pe Cruce și trecerea Lui prin moarte la viața veșnică. Această Taină a fost împărtășită de Hristos ucenicilor, cu anticipație, la *Cina cea de Taină* din Sfânta și Marea Joi. De aceea, Sfântul Apostol Pavel, înțelegând mai târziu că Paștele Vechiului Testament s-a încheiat cu Jertfa și Învierea lui Hristos, afirmă că: „*Paștele nostru Hristos S-a jertfit pentru noi*” (1 *Corinteni* 5, 7).

Faptul că ultimul Paște serbat de Domnul Iisus Hristos cu ucenicii Săi nu a fost un Paște iudaic obișnuit, ci un Paște nou, reiese din cuvintele Mântuitorului Însuși, pe care le-a consemnat Sfântul Evanghelist Luca: „*Și a zis (Iisus) către ei (către ucenici): Cu dor am dorit să mănânc cu voi acest Paște, mai înainte de Patima Mea. Căci zic vouă că de acum nu-l voi mai mânca, până când nu va fi desăvârșit în Împărăția lui Dumnezeu*” (*Luca* 22, 15-16), adică după Înviere.

Vedem, aşadar, că acest Paşte nou, instituit la *Cina cea de Taină*, anticipează Pătimirea, Îngroparea şi Învierea lui Hristos ca trecere a Lui la o viaţă nouă, la viaţa veşnică din Împărăţia cerurilor. **Prin Înviere, trupul omenesc al lui Hristos Cel răstignit nu mai revine la viaţa pământească, stricăcioasă şi trecătoare, cum s-a petrecut cu Lazăr din Betania, de pildă, ci trupul înviat al lui Hristos devine nemuritor, nestricăcios şi veşnic. El poartă urmele Răstignirii în palme, în picioare şi în coastă, dar nimeni şi nimic pământesc nu-L mai poate reţine sau stăpâni. Hristos Cel Înviat trece prin uşile încuiate (cf. *Ioan* 20, 19-28), Se face văzut şi nevăzut când şi unde voieşte El (cf. *Luca* 24, 31). Trupul înviat al Domnului Hristos a intrat deja în Împărăţia cerurilor, a trecut de la existenţa biologică sau pământească la existenţa „teologică”, cerească şi veşnică. Iisus Cel înviat nu mai moare niciodată, El este veşnic viu (cf. *Apocalipsa* 1, 8 şi 17-18; 2, 8). Prin urmare, „moartea nu mai are stăpânire asupra Lui”, după cum spune Sfântul Apostol Pavel (*Romani* 6, 9). În Hristos Cel înviat, moartea însăşi a fost omorâtă. De aceea, cântăm „Hristos a înviat din morţi, cu moartea pe moarte călcând [...]” sau „Prăznuim omorârea morţii, sfărâmarea iadului şi începutul altei vieţi, veşnice”³.**

Când Domnul Iisus Hristos a săvârşit *Cina cea de Taină*, mai întâi S-a rugat binecuvântând pe Dumnezeu şi mulţumindu-I. Apoi a luat pâinea, a frânt-o şi a dat-o ucenicilor Săi (cf. *Luca* 22, 19). Rugăciunea aceasta de mulţumire a lui Iisus se numeşte în limba greacă a Noului Testament: *Euharistie*. Sfântul Ioan Gură de Aur, tâlcuind **legătura care există între sărbătoarea Paştilor şi *Cina cea de Taină* sau Sfânta Euharistie**, zice: „Pentru care pricină a săvârşit (Iisus) taina aceasta în timpul Paştilor? Ca să afli cu orice prilej că **El este legiuitorul Vechiului Testament şi că pentru cele din Noul Testament au fost preînchipuite cele din Vechiul Testament. Ceasul de seară nu înseamnă decât că timpul s-a**

³ Canonul Învierii, cântarea a 7-a, în „*Slujba Învierii*”, Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, Bucureşti, 2010, p. 49.

împlinit, și că toate se apropie de sfârșit [...]. El (Iisus) a desființat principală lor sărbătoare (a iudeilor) și îi trece la un Paște nou și înfricoșător. Luați, le zice El, și mâncați! Acesta este trupul Meu care se frânge pentru voi (cf. 1 Corinteni 11, 24) [...]. El numește acest sânge, sângele Noului Legământ, adică făgăduința Legii noi [...], și adaugă: Faceți aceasta întru pomenirea Mea (cf. Luca 22, 19). Prin aceste cuvinte se vede cât de mult vrea El să-i îndepărteze pe ucenici de obiceiurile iudaice. După cum altădată – zice El – făceați Paștele întru pomenirea minunilor din Egipt, tot așa faceți aceasta întru pomenirea Mea. Ieri, sângele acela nu era decât pentru a salva pe întâi născuții din Egipt, acesta însă se varsă spre iertarea păcatelor lumii întregi”⁴.

Iubiți fii și fiice duhovnicești,

Cina cea de Taină este Taina iubirii depline a lui Iisus Hristos (cf. Ioan 13, 1), ea cuprinde nu numai Taina morții Sale pe Crucea Golgotei, pentru iertarea păcatelor lumii întregi, ci și Taina Învierii Sale și a vieții veșnice din Împărăția lui Dumnezeu.

Tâlcuind acest adevăr, Părintele Dumitru Stăniloae spune: „Dacă Hristos nu S-ar fi răstignit și n-ar fi înviat, n-ar fi fost posibilă Cina cea de Taină și Euharistia din Biserică. (...) Euharistia de la Cina cea de Taină este anticiparea tainică a jertfei de pe Golgota și a Învierii. Este dovada că Hristos a trăit la Cina cea de Taină în mod tainic jertfa și învierea Sa, așa cum le va trăi în Euharistia Bisericii, ca să le imprime și în trupul și sângele nostru”⁵. Așadar, prin Sfânta Euharistie ni se dăruiește iubirea jertfelnică a lui Hristos Cel răstignit și Înviat și suntem îndreptați spre viața veșnică din Împărăția lui Dumnezeu, dăruită nouă acum, în arvună, prin Sfintele Taine ale Bisericii, iar în plinătate la Învierea cea de Obște.

⁴ Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Matei*, 82, 1, trad. de Pr. Dumitru Fecioru, Ed. Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1994, p. 927.

⁵ Pr. Prof. Dumitru STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, tom 3, Ediția a V-a, în *Opere complete*, vol. 12, Editura BASILICA, București, 2018, pp. 98-99.

De aceea, Sfânta Euharistie este cea mai solemnă și mai intensă comuniune a Bisericii cu Hristos. Dacă prin adunarea credincioșilor în numele Lui și prin rugăciuni adresate Lui, Domnul Iisus Hristos este prezent în mijlocul credincioșilor (cf. *Matei 18, 20*), prin împărtășirea euharistică a credincioșilor cu Hristos, El devine interior lor, potrivit făgăduinței Lui: „*Cel ce mănâncă trupul Meu și bea sângele Meu are viață veșnică și Eu îl voi învia în ziua cea de apoi*” (*Ioan 6, 54*), și „*cel ce mănâncă trupul Meu și bea sângele Meu, rămâne întru Mine și Eu întru el*” (*Ioan 6, 56*).

Sfânta Euharistie conține și exprimă Taina unității Bisericii ca trup tainic al lui Hristos, constituit și sfințit prin lucrarea Duhului Sfânt. Părintele Dumitru Stăniloae spune în acest sens: „*Cei ce se împărtășesc împreună se află deja într-o unitate de credință. Pentru că mai înainte de împărtășire toți credincioșii cântă: «Să ne iubim unii pe alții, ca într-un gând să mărturisim», și rostesc împreună Crezul. Apoi se împărtășesc împreună spre sporirea acestei unități. În Liturghia Sfântului Vasile cel Mare, înainte de împărtășire, preotul cere: «Iar pe noi pe toți, care ne împărtășim dintr-o pâine și un potir, să ne unești pe unul cu altul prin împărtășirea aceluiași Duh». Într-o scriere din timpul Apostolilor, «Didahia celor 12 Apostoli», se cere lui Dumnezeu ca cei ce se împărtășesc să se unească asemenea boabelor de grâu ce s-au unit în pâinea euharistică: «Precum această pâine era risipită pe dealuri, iar adunată fiind s-a făcut una, așa să se adune Biserica Ta de la marginile pământului, întru Împărăția Ta»”⁶.*

Iubiți frați și surori,

În ziua cea dintâi a Învierii Sale, Hristos-Domnul a călătorit, ca un om necunoscut, cu doi dintre ucenicii Săi (dintre cei șaptezeci), Luca și Cleopa, către un sat

⁶ Pr. Prof. Dumitru STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, tom 3, Ediția a V-a, în *Opere complete*, vol. 12, Editura BASILICA, București, 2018, pp. 94-95.

numit Emaus (cf. Luca 24, 13-31). Din Evanghelia după Sfântul Evanghelist Luca, martor direct al evenimentului, precum și din celelalte Evanghelii unde sunt prezentate arătările Domnului Iisus Hristos după Învierea Sa, vedem că unii ucenici ai Domnului Iisus s-au convins mai greu de adevărul Învierii Sale. Pe drumul spre Emaus, Iisus le vorbește, ca un călător necunoscut, ucenicilor Luca și Cleopa și chiar îi muștră, zicând: „O, nepricepuților și zăbavnicilor cu inima în a crede (...)” (Luca 24, 25), apoi le tâlcuiește prorociile Vechiului Testament care vorbesc despre El. Așadar, Iisus Cel înviat, spune părintele Stăniloae, „face totul ca să-i convingă pe ei, oameni, despre Învierea Sa, așa cum a făcut totul ca să-i convingă în timpul propovăduirii despre dumnezeirea Sa. Voia să le dea oamenilor putința să creadă în viața lor viitoare prin unirea cu El ca Fiul lui Dumnezeu venit între ei. Își face din Înviere supremul argument al dumnezeirii Sale și al folosului coborârii Sale ca Dumnezeu în calitate de om”⁷. Cei doi călători spre Emaus au fost însă convinși de Învierea lui Iisus abia în momentul frângerii pâinii de către Iisus în casa lor de la Emaus, amintindu-le astfel de Cina cea de Taină de la Ierusalim. În acest sens, Evanghelia spune: „Și s-au apropiat de satul (Emaus) unde se duceau, iar El se făcea că merge mai departe. Dar ei Îl rugau stăruitor, zicând: Rămâi cu noi că este spre seară și s-a plecat ziua. Și a intrat să rămână cu ei. Și când a stat împreună cu ei la masă, luând El pâinea, a binecuvântat și, frângând, le-a dat lor. Atunci s-au deschis ochii lor și L-au cunoscut; și El S-a făcut nevăzut de ei” (Luca 24, 28-31). **Iisus S-a făcut nevăzut, dar nu era absent, ci era tainic prezent în Sfânta Euharistie, pentru a rămâne în cei ce se împărtășesc cu Trupul și Sângele Său (cf. Ioan 6, 56), ca arvună a Învierii și a vieții veșnice (cf. Ioan 6, 54).**

Întrucât Învierea Domnului Hristos este lumina deplină a Sfintei Euharistii și a întregii vieți creștine, ea ne cheamă astăzi să înțelegem binefacerile participării la Sfânta Liturghie și ale împărtășirii cu Trupul și

⁷ Pr. Prof. Dumitru STĂNILOAE, *Chipul evanghelic al lui Iisus Hristos*, în *Opere complete*, vol. 7, Editura BASILICA, București, 2016, pp. 402-403.

Sângele lui Hristos Cel răstignit și înviat. Prin Sfânta Euharistie primim: „sfințirea sufletelor și a trupurilor noastre, (...) tămăduirea sufletului și a trupului, izgonirea a tot potrivnicului, luminarea ochilor inimii, împăcarea sufleteștilor puteri, ajutor spre credință neînfruntată, dragoste nefățarnică, desăvârșirea înțelepciunii, paza poruncilor dumnezeiești, adăugirea dumnezeiescului har și dobândirea Împărăției lui Dumnezeu”, după cum este scris în „Rugăciunea întâi de mulțumire, după Dumnezeiasca Împărtășanie”⁸.

Dreptmăritori creștini,

Anul 2019 este, în mod deosebit, *anul omagierii satului românesc, păstrător fidel al tradiției creștine și al culturii naționale.*

Potrivit Sfintelor Evanghelii, satul, ca așezare umană specifică mediului rural, a fost adeseori binecuvântat de Domnul Iisus Hristos când propovăduia Evanghelia în cetăți și în sate (cf. Matei 9, 35), dar în mod deosebit El a binecuvântat satul Betania, când a înviat pe prietenul Său Lazăr (cf. Ioan 11, 1-44) și satul Emaus, când a arătat ucenicilor Săi, Luca și Cleopa, adevărul Învierii Sale, în timpul *Cinei de la Emaus* (cf. Luca 24, 13-31). **Domnul Iisus Hristos binecuvintează cu prezența și lucrarea Sa sfințitoare nu doar pe locuitorii orașelor, ci și ai satelor, și îi orientează spre Ierusalimul ceresc, adică spre Împărăția iubirii veșnice a lui Dumnezeu.**

În satele românești care au păstrat credința ortodoxă, începând de la creștinarea strămoșilor noștri, prin predica Sfântului Apostol Andrei, până azi nu s-a întrerupt niciodată săvârșirea Sfintei Euharistii. Oricât ar fi fost românii ortodocși prizoniți și asupriți de străini, de religii sau confesiuni diferite, sau de promotori de ideologii totalitare, **Sfânta Jertfă Euharistică a continuat să fie săvârșită,**

⁸ *Liturghier*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2012, p. 368.

deoarece, prin ea, creștinii ortodocși primesc puterea iubirii jertfelnice, de a fi în orice vreme mărturisitori ai Domnului Hristos și bucuria de a rămâne uniți cu El în istorie și în eternitate.

Din iubirea pentru Hristos Cel răstignit și înviat s-au născut filantropia sau ajutorarea aproapelui, arta religioasă ori sacră, și anume muzica, poezia și literatura religioasă, miniatura, caligrafia, tiparul bisericesc, arhitectura și sculptura bisericească, iconografia, broderia și altele. Toate aceste creații artistice inspirate din credință au luminat apoi cultura poporului român de la orașe și sate.

Cu prilejul Sărbătorii Învierii Domnului, vă îndemnăm să aduceți, prin cuvânt și faptă bună, bucurie și lumină în sufletele celor orfani, bolnavi, bătrâni, săraci, îndoliați și singuri, ca să simtă că iubirea jertfelnică a lui Hristos Cel răstignit și înviat pentru mântuirea lumii este izvor de lumină, de pace și de bucurie. Să nu uităm nici pe românii care se află printre străini, ci să ne rugăm pentru sănătatea și mântuirea lor, spre a spori comuniunea frățească și spre a cultiva mai mult iubirea față de poporul român și de România.

Dorim ca Sfintele Sărbători de Paște să vă aducă tuturor pace și bucurie, sănătate și mântuire, adresându-vă totodată salutul pascal: *Hristos a înviat!*

Al vostru către Hristos-Domnul rugător și de tot binele doritor,

† D A N I E L

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Ludovic Basarab - Troița pictură de la câmp

2019

ANUL OMAGIAL AL SATULUI ROMÂNESC
(AL PREOȚILOR, ÎNVĂȚĂTORILOR ȘI PRIMARILOR GOSPODARI)

ȘI

ANUL COMEMORATIV AL PATRIARHILOR NICODIM MUNTEANU ȘI IUSTIN MOISESCU
ȘI AL TRADUCĂTORILOR DE CĂRȚI BISERICEȘTI

Data în reședința noastră patriarhală din București
cu prilejul sărbătorii Învierii Domnului nostru Iisus Hristos, anul mântuirii 2019.

Patriarhul Iustin Moisescu (1977-1986)

Patriarhul Nicodim Munteanu (1939-1948)

Coperta I: Icoană realizată de doamna Cosmina Miu, pictor bisericesc

Însemnare: Preacucernicii preoți vor citi această Pastorală în bisericile parohiale
în prima zi de Sfintele Paști, iar în filii, a doua zi.